

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**Методичні рекомендації
щодо забезпечення самостійної роботи студентів
з дисципліни**

**“ЕКОНОМІЧНА СОЦІОЛОГІЯ
ТА СОЦІОЛОГІЯ ПРАЦІ”
(для бакалаврів)**

Київ

ДП «Видавничий дім «Персонал»

2010

Підготовлено доцентом кафедри соціології *Т. О. Нельгою*

Затверджено на засіданні кафедри соціології (протокол № 9 від 15.05.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Нельга Т. О. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Економічна соціологія та соціологія праці”. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. – 26 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, структуру практичних занять з дисципліни “Економічна соціологія та соціологія праці”, тематику рефератів, варіанти контрольних робіт, тестові завдання, питання для самоконтролю, рекомендації щодо контролю самостійної роботи студентів, список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2010
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є невід’ємною частиною навчального процесу, необхідною умовою підготовки фахівця. Вона формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння студентом знань. Адже самоосвіта, як діяльність з надбання, накопичення, систематизації і оновлення знань, є одним із факторів соціалізації особистості взагалі і однією із найважливіших складових вищої освіти зокрема.

Самостійна робота відбувається як під час занять, так і в позааудиторний час. Це означає необхідність розробки якісних рекомендацій щодо організації, планування і контролю такої роботи, особливо при введенні кредитно-модульної технології навчання, за якою скорочується обсяг аудиторної роботи.

Вивчення дисципліни “Економічна соціологія та соціологія праці” передбачає наявність у студентів базових знань із загальної соціології, володіння категоріальним апаратом соціологічної науки. Це, в свою чергу, передбачає самостійне повторення матеріалу із загальної соціології та історії соціології.

Метою самостійної роботи студентів є формування самостійності як особистісної риси та професійної якості, що сприятиме засвоєнню навчального курсу “Економічна соціологія та соціологія праці” в повному обсязі.

Кінцевим результатом вивчення дисципліни з урахуванням самостійної роботи мають бути знання предмета “Економічна соціологія та соціологія праці”, основних проблем, які вона вивчає, знання класичної та сучасної наукової літератури, з дисципліни, вміння самостійно знаходити інформацію та використовувати отримані знання на практиці.

Контроль самостійної роботи студентів відбувається протягом усього навчального періоду у ході семінарських занять, експрес-опитувань під час лекційних занять, у ході перевірки контрольних робіт. У випадку пропущення студентом лекцій або семінарських занять пропонується написати реферат обсягом 15–20 сторінок.

Підсумкова атестація з курсу “Економічна соціологія та соціологія праці” відбувається під час заліку, який проходить у вигляді співбесіди.

СТРУКТУРА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Пояснення. Практичні заняття проводяться у вигляді семінарів, тобто дискусії після доповіді одного із студентів. *Питання для обговорення* є темами для таких доповідей. Вони обов'язкові для поза-аудиторного самостійного засвоєння кожним студентом. Практичне заняття передбачає можливість для кожного учасника взяти участь в обговоренні питання (доповнення, зауваження тощо). Опанувавши тему, студент повинен вміти відповісти на *контрольні питання*. Контрольні питання необхідні як для додаткового самоконтролю студентів, так і для поточного контролю їх знань викладачем.

Практичне заняття 1

Тема: *Економічна соціологія як наука*

Мета: Ознайомлення з об'єктом, предметом та основними категоріями економічної соціології.

Питання для обговорення:

1. Взаємодія економічної та соціальної сфер суспільства як об'єкт економічної соціології.
2. Поняття соціального механізму розвитку економіки, приклади його впливу на розвиток економіки.
3. Предмет та основні задачі економічної соціології.
4. Основні категорії економічної соціології, їх використання у науці.
5. Основні соціально-економічні закони.

Контрольні питання:

1. Що таке економічна сфера суспільства?
2. Що таке соціальна сфера суспільства?
3. Що таке соціальний механізм розвитку економіки?
4. Які соціальні фактори впливають на розвиток економіки (навести приклади)?
5. Які основні задачі вирішує економічна соціологія?
6. Які категорії економічної соціології вважаються специфічними?
7. Що таке закон розподілу праці?
8. У чому полягає сутність закону переміни праці?

9. Що таке закон конкуренції?

Література [3; 4; 10–12; 18; 27; 29; 30; 32; 47]

Практичне заняття 2

Тема: Основні теорії економічної соціології

Мета: Розгляд та засвоєння основних соціально-економічних ідей ХУІІІ – ХХ ст.

Питання для обговорення:

1. Соціальні ідеї у працях економістів ХУІІІ – першої половини ХХ ст.: А. Сміт, Д. Рікардо, Ж. Сімонді.
2. Соціально-економічні ідеї у працях К. Маркса, М. Вебера, Е. Дюркгейма, Т. Веблена, В. Зомбарта, Й. Шумпетера.
3. Соціально-економічні ідеї у працях вітчизняних науковців: С. Булгакова, М. Туган-Барановського, П. Струве та ін.
4. Становлення та розвиток економічної соціології у ХХ ст.: ідеї Т. Парсонса, Н. Смелзера, Ф. Хайека, Дж. Гелбрейта та ін.

Контрольні питання:

1. Що є основою багатства суспільства з точки зору А. Сміта?
2. У чому полягає роль держави відносно економіки з точки зору А. Сміта та Д. Рікардо?
3. Що таке відчужена праця?
4. Які види відчуження виділяє К. Маркс?
5. Які типи солідарності описує Е. Дюркгейм?
6. Як релігія впливає на розвиток економіки з точки зору М. Вебера?
7. Які характеристики бездіяльного класу виділяє Т. Веблен?
8. Як формується капіталістичний дух з точки зору В. Зомбарта?
9. Хто такий підприємець з точки зору Й. Шумпетера?
10. Яка основна ідея роботи С. Булгакова “Філософія господарства”?
11. Як Ф. Хайек описує ринкову економіку?
12. Що таке корпорація та техноструктура з точки зору Дж. Гелбрейта?

Література [4; 5; 11; 13; 32; 39–41; 45; 48–50]

Практичне заняття 3

Тема: Соціально-економічна структура суспільства

Мета: Ознайомлення із теорією соціально-економічної структури.

Питання для обговорення:

1. Соціальна стратифікація суспільства та її види.
2. Професійна стратифікація суспільства та аналіз основних соціально-економічних груп в Україні.
3. Економічна стратифікація українського суспільства.

Контрольні питання:

1. Чому соціально-економічна структура суспільства належить до соціального механізму розвитку економіки?
2. Яка різниця між класами та стратами?
3. Які типи стратифікації виділяє П. Сорокін?
4. Що таке соціально-економічна група?
5. Які основні соціально-економічні групи можна виділити в українському суспільстві?
6. Що таке середній клас?

Література [7; 10–12; 27; 37]

Практичне заняття 4

Тема: Економічна культура суспільства

Мета: Ознайомлення із поняттям економічної культури та її функціями у суспільстві.

Питання для обговорення:

1. Економічна культура як спосіб взаємодії економічної свідомості та економічного мислення.
2. Основні властивості економічної культури.
3. Трансляційна, селекційна та інноваційна функція економічної культури.
4. Типологізація економічних культур за регіональними ознаками та за економічними системами.

Контрольні питання:

1. Що таке економічна культура?

2. Що таке економічна свідомість та економічне мислення?
3. Наведіть приклади дії функцій економічної культури.
4. Які ви знаєте способи типологізації економічної культури?
5. Що таке економічна система?
6. Що характеризує економічну культуру України нині?

Література [3; 12; 13; 32; 34; 38; 40; 47]

Практичне заняття 5

Тема: Соціологічний аналіз підприємництва

Мета: Ознайомлення із підприємництвом як соціальним явищем та визначення його місця у суспільстві з ринковою економікою.

Питання для обговорення:

1. Поняття підприємництва, його роль в економіці та суспільстві.
2. Організаційна, ресурсна, творча соціальна функція підприємства.
3. Історія розвитку підприємництва та її відображення у світовій науці.
4. Культура підприємництва, її основні складові.
5. Мотиви та цінності підприємницької діяльності.

Контрольні питання:

1. Чим підприємницька діяльність відрізняється від інших видів трудової діяльності?
2. Які основні компоненти підприємницької діяльності?
3. Яке місце в підприємницькій діяльності посідає ризик?
4. Де і коли виникає поняття “підприємець”?
5. Порівняйте визначення капіталістичного духу М. Вебера та В. Зомбарта.
6. Що таке культура підприємництва?
7. Що означає поняття “цивілізований підприємець”?
8. Які мотиви підприємницької діяльності описують М. Вебер, В. Зомбарт та Й. Шумпетер?
9. Чим підприємницькі цінності відрізняються від цінностей найманих працівників?

Література [11; 13; 24; 27; 31; 40; 42; 48–50]

Практичне заняття 6

Тема: Соціологічний аналіз споживання

Мета: Соціальні аспекти споживання та значення споживання для людини.

Питання для обговорення:

1. Основні підходи до дослідження споживання.
2. Споживча поведінка та її види.
3. Рівні та стиль споживання.
4. Основні характеристики споживача.

Контрольні питання:

1. Що таке споживання з точки зору соціології?
2. Які наукові підходи до дослідження споживання ви знаєте?
3. Що таке споживча поведінка?
4. Від чого залежить стиль споживання?
5. Чим колективний споживач відрізняється від індивідуального?
6. Які основні характеристики масового споживача?

Література [6; 11; 22; 27; 35; 41]

Практичне заняття 7

Тема: Соціальна сутність праці

Мета: Ознайомлення з об'єктом та предметом соціології праці, праця як суспільне явище.

Питання для обговорення:

1. Об'єкт і предмет соціології праці.
2. Соціологічне визначення праці.
3. Елементи процесу праці.
4. Характер і зміст праці.
5. Види праці.

Контрольні питання:

1. Що досліджує соціологія праці?
2. Що таке соціально-трудова відносина?
3. Що таке праця з точки зору соціології?

4. Склад засобів виробництва?
5. Що є засобом і предметом розумової праці?
6. Що таке характер праці (наведіть приклади)?
7. Яка різниця між розумовою та творчою працею?

Література [7; 16; 19; 21; 25; 28; 33]

Практичне заняття 8

Тема: Трудовий колектив

Мета: Розгляд трудового колективу як малої соціальної групи та визначення основних напрямів його соціологічного дослідження.

Питання для обговорення:

1. Поняття трудового колективу, його структура та функції.
2. Поняття згуртованості як основної соціологічної характеристики колективу.
3. Види трудових колективів.
4. Проблема трудової адаптації працівника у трудовому колективі.
5. Основні види трудової адаптації.

Контрольні питання:

1. Що таке трудовий колектив?
2. Чим трудовий колектив відрізняється від інших соціальних груп?
3. Як формується згуртованість у трудовому колективі?
4. Що таке морально-психологічний клімат?
5. Чи реалізується виховна функція трудового колективу у сучасному суспільстві?
6. Яка різниця між трудовою та соціальною адаптацією?
7. Які основні види трудової адаптації?
8. Які основні причини трудової дезадаптації?

Література [2; 16; 17; 19; 21; 25; 28]

Практичне заняття 9

Тема: Мотивація та стимулювання праці

Мета: Розгляд і порівняння понять мотивації та стимулювання, ознайомлення з основними сучасними теоріями мотивації.

Питання для обговорення:

1. Основні компоненти мотивації праці.
2. Змістовні теорії мотивації (ієрархія потреб А. Маслоу, теорія Д. Мак-Клеланда).
3. Процесуальні теорії мотивації (теорія очікувань, теорія справедливості).
4. Матеріальне стимулювання праці.
5. Нематеріальне стимулювання праці та його основні види: оцінка праці, матеріально-статусні винагороди за неї, гуманізація праці.

Контрольні питання:

1. Назвіть основні компоненти трудової мотивації.
2. Яка різниця між потребами та інтересами?
3. Що таке цінності та ціннісні орієнтації?
4. Що таке мотив і які види мотивів ви знаєте?
5. Яка різниця між мотивацією та стимулюванням?
6. Що досліджують змістовні теорії мотивації?
7. Що досліджують процесуальні теорії мотивації?
8. Які стимули використовуються при стимулюванні праці?
9. Зміст гуманізації праці.

Література [1; 9; 10; 14; 16; 34; 44]

Практичне заняття 10

Тема: Соціологічний аналіз ринку праці

Мета: Ознайомлення із соціологічними аспектами ринку праці, розгляд проблеми зайнятості.

Питання для обговорення:

1. Поняття ринку праці, попиту і пропозиції.
2. Основні характеристики ринку праці.
3. Характеристики робочої сили.
4. Поняття зайнятості та її основні види.
5. Основні види безробіття.

Контрольні питання:

1. Порівняльний аналіз понять “ринок праці” та “зайнятість”.
2. Які основні причини сегментації ринку праці?

3. Що таке первинний та вторинний ринок праці?
4. Що таке робоча сила?
5. За якими критеріями вимірюється якість робочої сили?
6. Що таке зайнятість?
7. Які основні види зайнятості ви знаєте?
8. Що таке безробіття?
9. Які основні причини безробіття у сучасному суспільстві?
10. Які соціальні наслідки безробіття?

Література [7; 8; 10; 15; 16; 20; 27; 34]

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Особливості дії соціального механізму розвитку економіки.
2. Етапи становлення та розвитку світової економічної соціології.
3. Становлення та розвиток економічної соціології в Україні.
4. Вплив морально-релігійних факторів на формування економічної поведінки людини у роботі М. Вебера “Протестантська етика і дух капіталізму”.
5. Теорія солідарності у роботі Е. Дюркгейма “Про розподіл суспільної праці”.
6. Порівняльний аналіз планової та ринкової економіки у творчості Ф. Хайєка.
7. Дія законів розподілу праці, переміни праці та закону конкуренції у сучасному суспільстві.
8. Соціально-економічна структура українського суспільства.
9. Економічна культура українського суспільства.
10. Соціальний портрет українського підприємця.
11. Підприємництво в Україні.
12. Особливості підприємницької діяльності в західних країнах.
13. Праця як предмет дослідження суспільних наук.
14. Характер та зміст праці як основні категорії соціології праці.
15. Види трудової адаптації та причини дезадаптації робітника у трудовому колективі.
16. Професійна орієнтація молоді як соціальна та економічна проблема.
17. Особливості дії мотивів та стимулів праці в умовах ринкової економіки.
18. Види, причини та методи вирішення трудових конфліктів.
19. Причини та соціальні наслідки безробіття в Україні.
20. Ринок праці в Україні: соціологічний аспект.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Економічна соціологія як наука, її місце в системі соціологічних знань.
2. Становлення і розвиток економічної соціології: М. Вебер, Е. Дюркгейм, Т. Веблен.
3. Трудовий колектив як соціальна спільнота.

Варіант 2

1. Праця як об'єкт дослідження соціальних наук, її елементи та види.
2. Соціальні ідеї в працях економістів-класиків: А. Сміт, Д. Рікардо, Ж. Сімонді, К. Маркс.
3. Економічна культура та її функції.

Варіант 3

1. Задачі і категорії економічної соціології.
2. Сутність закону розподілу праці.
3. Розвиток економічної соціології у XX ст.: Ф. Хайек, Т. Парсонс, Дж. Гелбрейт.

Варіант 4

1. Соціально-економічна структура суспільства.
2. Трудова мобільність та її фактори.
3. Безробіття як соціально-економічна проблема.

Варіант 5

1. Підприємництво та його місце в ринковій економіці.
2. Сутність закону переміни праці.
3. Основні сучасні теорії мотивації праці.

Варіант 6

1. Основні соціально-економічні групи в українському суспільстві.
2. Трудова адаптація працівника в колективі.
3. Види безробіття.

Варіант 7

1. Мотиви та цінності підприємницької діяльності.
2. Становлення економічної соціології в Україні.
3. Мотивація та стимулювання праці.

Варіант 8

1. Споживання як предмет дослідження економічної соціології.
2. Змістовні теорії мотивації праці: А. Маслоу та Д. Мак-Клелланд.
3. Відчуження праці у сучасному суспільстві та шляхи його подолання.

Варіант 9

1. Типи споживчої поведінки індивіда.
2. Соціальний механізм розвитку економіки.
3. Причини трудової дезадаптації працівника.

Варіант 10

1. Умови розвитку підприємництва в Україні.
2. Процесуальні теорії мотивації праці: теорія очікувань та теорія справедливості.
3. Професійна орієнтація молоді за ринкової економіки.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Економічна соціологія вивчає:

- a) закони функціонування ринку;
- b) соціальні аспекти економіки;
- c) економічне життя суспільства.

2. Праця – це:

- a) діяльність, за яку людина отримує гроші;
- b) свідома, цілеспрямована діяльність заради корисного результату;
- c) діяльність, яка передбачає затрату сил та енергії.

3. Економічна сфера як підсистема суспільства відповідає за:

- a) виробництво, розподіл, обмін та споживання;
- b) ринок і ціни;
- c) конкурентну боротьбу.

4. Першим соціологом, який дав соціологічне тлумачення закону розподілу праці, був:

- a) А. Сміт;
- b) Е. Дюркгейм;
- c) М. Вебер;
- d) К. Маркс.

5. Хто був автором відомої “піраміди потреб”:

- a) Д. Мак-Клелланд;
- b) А. Маслоу;
- c) В. Врум;
- d) М. Вебер.

6. Основні потреби, за теорією мотивації Д. Мак-Клелланда:

- a) спілкування, любов, творчість;
- b) влада, успіх, причетність;
- c) причетність, повага, самореалізація.

7. Мотив – це:

- a) чинник, який спонукає до діяльності;
- b) зовнішній вплив на людину;
- c) бажання працювати.

8. Стимулювання – це:

- a) зовнішній вплив на людину з метою підтримки її трудової активності;
- b) матеріальне заохочення;
- c) вплив на продуктивність праці за допомогою адміністративних методів.

9. Зміст підприємницької діяльності, за Й. Шумпетером, полягає у:

- a) створенні “нових комбінацій”;
- b) підвищенні рівня життя суспільства;
- c) матеріальному збагаченні.

10. Об’єктом економічної соціології є:

- a) економічне життя суспільства;
- b) взаємодія економічної та соціальної сфер суспільства;
- c) виробництво, розподіл, обмін, споживання.

11. Які типи солідарності описує Е. Дюркгейм у роботі “Про розподіл суспільної праці”:

- a) міжіндивідуальну та міжгрупову;
- b) механічну та органічну;
- c) репресивну та реститутивну.

12. Хто ввів в обіг поняття “відчужена праця”:

- a) Д. Рікардо;
- b) К. Маркс;
- c) В. Зомбарт;
- d) М. Вебер.

13. Під “духом капіталізму” М. Вебер розумів:

- a) прагнення до збагачення у поєднанні з економічним раціоналізмом;
- b) особливі норми моралі, згідно з якими чесна праця, спрямована на особисте збагачення, є обов’язком;
- c) товарно-грошові відносини.

14. До соціального механізму розвитку економіки не належить:

- a) економічна культура;
- b) соціально-економічна структура суспільства;
- c) гроші;
- d) система управління економікою.

15. “Бездіяльним класом” Т. Веблен називає:

- a) безробітних;
- b) аристократію;
- c) буржуазію;
- d) пролетаріат.

16. У середині ХХ ст. питання про інтеграцію економічної та соціологічної теорій поставив:

- a) Ф. Хайек;
- b) Т. Парсонс та Н. Смелзер;
- c) А. Маслоу та Д. Мак-Клелланд;
- d) М. Туган-Барановський.

17. Коли виникає поняття “нова економічна соціологія”:

- a) середина ХІХ ст.;
- b) 80-ті роки ХХ ст.;

- c) Початок XX ст.;
- d) Початок 60-х років XX ст.

18. П. Сорокін виокремлює такі типи стратифікації:

- a) професійну, економічну, політичну;
- b) вікову, гендерну, професійну;
- c) багатих, середніх, бідних.

19. Економічна свідомість – це:

- a) інформація про дію соціально-економічних законів;
- b) вміння використовувати економічні знання;
- c) наявність економічної освіти.

20. Економічне мислення – це:

- a) вміння орієнтуватися на ринку праці;
- b) спосіб обробки інформації про дію соціально-економічних законів;
- c) адаптація до нових економічних умов.

21. “Техноструктура”, за Дж. Гелбрейтом, – це:

- a) соціальна структура корпорації;
- b) група кваліфікованих фахівців, які керують корпорацією;
- c) матеріально-технічне обладнання сучасного виробництва.

22. Хто вперше використав поняття “підприємець”:

- a) Й. Шумпетер;
- b) Ф. Кене;
- c) Р. Кантільон;
- d) Ж.-Б. Сей.

23. Стиль споживання – це:

- a) стійкі орієнтації споживача у виборі товарів;
- b) можливість придбати будь-яку матеріальну цінність;
- c) культура споживання.

24. Такий із соціально-економічних законів є найдавнішим:

- a) закон розподілу праці;
- b) закон переміни праці;
- c) закон конкуренції.

25. Поняття “соціальна мобільність” ввів в обіг:

- a) В. Зомбарт;
- b) П. Сорокін;

- c) К. Маркс;
- d) Е. Дюркгейм.

26. Засоби праці — це:

- a) те, за допомогою чого людина працює;
- b) те, на що людина впливає в процесі праці;
- c) результат праці.

27. Предмет праці — це:

- a) те, на що людина впливає в процесі праці;
- b) знаряддя праці;
- c) засоби виробництва.

28. Розподіл функцій на робочому місці та сукупність операцій, які виконуються в процесі праці, називається:

- a) зміст праці;
- b) характер праці;
- c) результат праці;
- d) соціально-трудові відносини.

29. Творча праця полягає у:

- a) виконанні складної, висококваліфікованої діяльності;
- b) створенні новизни;
- c) виконанні професійних обов'язків у зручний для працівника час.

30. Праця, яка передбачає постійний повтор функцій, називається:

- a) проста;
- b) фізична;
- c) репродуктивна;
- d) регламентована.

31. Трудовий колектив — це:

- a) група людей, які працюють на одному підприємстві і виконують однакову роботу;
- b) група людей, які працюють на одному підприємстві і об'єднані спільною метою, інтересами та відповідальністю;
- c) група людей, які мають однакову освіту і кваліфікацію.

32. Згуртованість трудового колективу — це:

- a) дружні відносини між членами колективу;

- b) єдність поведінки, заснована на спільності інтересів і цінностей;
- c) сприятливий морально-психологічний клімат.

33. Трудова адаптація – це:

- a) знайомство новачка із членами трудового колективу;
- b) встановлення взаємних зв'язків нового робітника та організації;
- c) пристосування до нових умов праці.

34. Процес засвоєння робітником особливостей праці за фактом – це:

- a) Професійна адаптація;
- b) Організаційна адаптація;
- c) Трудова адаптація.

35. Трудова дезадаптація – це:

- a) звільнення працівника за власним бажанням;
- b) послаблення та розрив адаптаційних зв'язків;
- c) втрата трудової мотивації.

36. Мотивація – це:

- a) Чинник, який спонукає до діяльності;
- b) Процес вибору між різними можливими діями, який регулює та спрямовує ці дії на досягнення мети;
- c) Зовнішній вплив на людину з метою підтримки її трудової активності.

37. Змістовні теорії мотивації вивчають:

- a) зміст трудової діяльності;
- b) потреби;
- c) цінності та ціннісні орієнтації.

38. Процесуальні теорії мотивації вивчають:

- a) процес трудової діяльності;
- b) те, як поводить себе людина в конкретній ситуації з урахуванням її очікувань та наслідків трудової поведінки;
- c) те, як поводить себе людина в ситуації, що постійно змінюється.

39. Цінність винагороди в теорії очікувань називається:

- a) валентність;

- b) варіативність;
- c) аксіологія;
- d) ціннісна орієнтація.

40. Основні напрями гуманізації праці:

- a) мотивація та стимулювання;
- b) покращення фізичних умов праці, збагачення змісту праці, демократизація управління;
- c) зміна характеру праці, перехід на гнучкий графік роботи.

41. Добровільне безробіття також називають:

- a) циклічним;
- b) технологічним;
- c) фрикційним;
- d) прихованим.

42. Вторинна зайнятість — це:

- a) гнучкий графік роботи;
- b) робота більш ніж на одному робочому місці;
- c) друга робота.

43. Кон'юнктура ринку праці — це:

- a) співвідношення попиту та пропозиції;
- b) поділ ринку праці на первинний та вторинний;
- c) домінування пропозиції робочої сили над попитом.

44. Явище, коли людина має робоче місце, але працює не за фахом або не використовує свій трудовий потенціал, називається:

- a) нерегламентована зайнятість;
- b) приховане безробіття;
- c) інфраструктура ринку праці.

45. До нематеріального стимулювання праці не належать:

- a) оцінка праці;
- b) почесні грамоти;
- c) службовий транспорт.

46. Теорія справедливості вважається:

- a) змістовною теорією мотивації;
- b) процесуальною теорією мотивації;
- c) Теорією матеріального стимулювання;
- d) теорією нематеріального стимулювання.

47. Процес стихійної зміни персонального складу працівників на підприємстві або в організації називається:

- a) плинність кадрів;
- b) трудова кар'єра;
- c) трудова мобільність;
- d) горизонтальна мобільність.

48. Не належить до нерегламентованої зайнятості:

- a) кримінальна діяльність;
- b) неповна зайнятість;
- c) дозволена законом, але незареєстрована діяльність.

49. Конкуренцію називав “процедурою відкриття”:

- a) Дж. Гелбрейт;
- b) Ф. Хайєк;
- c) А. Сміт;
- d) Д. Рікардо.

50. Такий із видів бізнесу може бути ототожнення з поняттям “підприємництво”:

- a) трудовий бізнес;
- b) виробничий бізнес;
- c) споживчий бізнес.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Економічна соціологія як наука.
2. Об'єкт та предмет вивчення економічної соціології.
3. Місце економічної соціології в системі суспільних наук.
4. Теоретико-методологічні задачі економічної соціології.
5. Емпіричні та прикладні задачі економічної соціології.
6. Категорії економічної соціології.
7. Етапи формування економічної соціології.
8. Становлення вітчизняної економічної соціології.
9. Економічна соціологія в Україні.
10. Соціальні ідеї в працях А. Сміта та Д. Рікардо.
11. Категорія “відчужена праця” в теорії К. Маркса.
12. М. Вебер про “дух капіталізму” і підприємництво.
13. Е. Дюркгейм “Про розподіл суспільної праці”.
14. “Теорія бездіяльного класу” Т. Веблена.
15. В. Зомбарт про буржуазні натури та пролетаріат.

16. Й. Шумпетер про “нові комбінації” та типи підприємців.
17. «Філософія господарства» С. Булгакова.
18. М. І. Туган-Барановський про кооперацію.
19. Дж. Кейнс про кризовий стан економіки.
20. Ф. Хайек про ринкову економіку.
21. Т. Парсонс та Н. Смелзер про інтеграцію економічної та соціологічної науки.
22. Дж. Гелбрейт про корпорації та техноструктуру.
23. Поняття соціальної стратифікації та соціально-економічних груп.
24. Аналіз основних соціально-економічних груп.
25. Закон розподілу праці.
26. Закон переміни праці.
27. Закон змагання.
28. Закон конкуренції.
29. Економічна культура як спосіб взаємодії економічної свідомості та економічного мислення.
30. Функції економічної культури.
31. Властивості економічної культури.
32. Поняття підприємництва та його основні характеристики.
33. Функції підприємництва.
34. Підприємництво, бізнес та менеджмент.
35. Види бізнесу.
36. Культура та цінності підприємницької діяльності.
37. Мотивація підприємницької діяльності.
38. Підприємництво в Україні.
39. Соціологічний підхід до вивчення споживання.
40. Споживча поведінка та її види.
41. Стиль і стадії споживання.
42. Основні характеристики споживача.
43. Предмет соціології праці, її зв'язок з іншими науками.
44. Задачі та категорії соціології праці.
45. Характер і зміст праці.
46. Елементи праці.
47. Види праці.
48. Школа наукового менеджменту Ф. Тейлора.
49. Теорія “людських відносин” Е. Мейо.
50. Школа “соціальних систем”.

51. Основні напрями досліджень сучасної соціології праці в Україні.
52. Трудова поведінка та її види.
53. Основні елементи інноваційної поведінки.
54. Соціальний контроль як форма регуляції трудової поведінки.
55. Поняття мотивації праці.
56. Основні компоненти процесу трудової мотивації.
57. Ієрархія потреб за А. Маслоу.
58. Теорія мотивації Д. Мак-Клелланда.
59. Теорія очікувань.
60. Теорія справедливості.
61. Поняття стимулювання праці.
62. Матеріальне стимулювання та його види.
63. Нематеріальне стимулювання та його види.
64. Гуманізація праці.
65. Заробітна плата та її функції.
66. Поняття трудового колективу.
67. Структура та функції трудового колективу.
68. Згуртованість як соціологічна характеристика трудового колективу.
69. Поняття соціальної та трудової адаптації.
70. Трудова адаптація та її види.
71. Поняття трудового конфлікту.
72. Структура та функції трудового конфлікту.
73. Види і стадії трудових конфліктів.
74. Розв'язання трудових конфліктів.
75. Соціальна та трудова мобільність.
76. Фактори трудової мобільності.
77. Професійна орієнтація та її компоненти.
78. Поняття трудової кар'єри та її види.
79. Плинність, стабільність та усталеність кадрів.
80. Міграція та її види.
81. Сегментація ринку праці.
82. Соціальні та економічні причини сегментації ринку праці.
83. Попит та пропозиція робочої сили.
84. Якість робочої сили та її характеристики.
85. Зайнятість та її види.
86. Зайнятість у домашньому господарстві.
87. Нерегламентована зайнятість.

88. Сучасні моделі ринку праці.
89. Роботодавці, посередники та наймані працівники як суб'єкти ринку праці.
90. Безробіття та його види.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Афонин А. С.* Основы мотивации труда: организационно-экономические аспекты: Учеб. пособие. — К., 1994.
2. *Васильев В. В., Мокряк В. Л.* Соціологічний моніторинг трудової діяльності: Навч. посіб. — Дніпропетровськ, 2001.
3. *Верховин В. И.* Экономическая социология. — М., 2005.
4. *Веселов Ю. В.* Экономическая социология: История идей. — СПб, 1995.
5. *Выдрин Д. И.* Невостребованные идеи. — К.: Лыбидь, 1992.
6. *Генкин Б. М.* Экономика и социология труда: Учебник. — М., 1998.
7. *Гіденс Е.* Соціологія. — К.: Основи, 1999.
8. *Гришнова О. А.* Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. — К.: Знання, 2001.
9. *Дмитренко Г. А., Шарапатова Е. А., Максименко Т. М.* Мотивация и оценка персонала: Учеб пособие. — К.: МАУП, 2002.
10. *Дорин А. В.* Экономическая социология. — Минск, 1997.
11. *Економічна соціологія:* Навч. посіб. / За ред. В.М. Ворони, В. Є. Пилипенка — К., 1997.
12. *Заславская Т. И., Рывкина Р. В.* Социология экономической жизни. Очерки теории. — Новосибирск: Наука, 1991.
13. *Зомбарт В.* Этюды по истории духовного развития современного экономического человека. — М.: Наука, 1994.
14. *Колот А. М.* Мотивация, стимулирование и оценка персонала. Навч. посіб. — К., 1998.
15. *Лібанова Е. М.* Ринок праці: Навч. посіб. — К.: ЦНЛ, 2003.
16. *Лукашевич Н. П.* Социология труда. — К.: МАУП, 2001.
17. *Лукашевич Н. П.* Производственная адаптация как элемент трудовой карьеры работников. — К., 1989.
18. *Лукашевич М. П.* Соціологія економіки: Підручник. — К.: Каравела, 2005.
19. *Маркович Данило Ж.* Социология труда: Учебник. — М., 1987.

20. *Мімандусова Г.* Ринок праці в Україні: тенденції та перспективи (соціально-економічний аналіз). — К.: Ін-т соціології НАН України, 1999.
21. *Огаренко В. М., Малахова Ж. Д.* Соціологія праці: Навч. посіб. — Запоріжжя, 2001.
22. *Овсянников А. А., Петтай И. И., Римашевская Н. М.* Типология потребительского поведения. — М.: Наука, 1989.
23. *Пилипенко В. Е.* Социальная регуляция трудового поведения (социологический анализ). — К.: Наук. думка, 1999.
24. *Пилипенко В., Шевель І.* Соціологія підприємництва. — К., 1997.
25. *Полтораки В. А.* Социология, социология труда и управления: Конспект лекций. — К.: Арт-Пресс, 1997.
26. *Профессиональная ориентация как детерминанта карьеры личности. Школа профессионального самоопределения: Учеб.-метод. пособие.* — Донецк, 2006.
27. *Радаев В. В.* Экономическая социология: Курс лекций. — М., 1997.
28. *Ромашов О. В.* Социология труда. — М.: Гардарики, 2001.
29. *Рязанцев И. П.* Экономическая социология: Региональный аспект: Учеб. пособие. — М.: Академ. проект, 2005.
30. *Силласте Г. Г.* Экономическая социология: Учеб. пособие. — М.: Гардарики, 2005.
31. *Сірий Є. В., Фареник С. А.* Соціологія підприємництва: Крок перший. — К., 2000.
32. *Соколова Г. Н.* Экономическая социология. — Минск, 1995.
33. *Соколова Г. Н.* Социология труда. — Минск: Ин-т социологии НАН Беларуси, 2000.
34. *Соціологія: Словник термінів і понять.* — К.: Кондор, 2006.
35. *Тарасенко В. И.* Социология потребления: Метод. пробл. — К.: Наук. думка, 1993.
36. *Титарчук М. О.* Трудова поведінка молоді за умов ринкової економіки. — К.: Стило, 1998.
37. *Тихонова Н. Е.* Факторы социальной стратификации в условиях перехода к рыночной экономике. — М.: РОССПЭН, 1999.

Додаток

38. *Бергер П.* Капіталістична революція: П'ятдесят пропозицій щодо поцвітання, рівності і свободи. — К., 1995.
39. *Булгаков С. Н.* Философия хозяйства. — М., 1990.

40. Вебер М. Протестантская этика и дух капитализма // Избр. произведения. — М.: Прогресс, 1990.
41. Веблен Т. Теория праздного класса. — М., 1985.
42. Донченко Е. А., Злобина Е. Г., Тихонович В. А. Наш деловой человек. — К., 1995.
43. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда. — М.: Канон, 1996.
44. Здравомыслов А. Г. Человек и его работа в СССР и после: Учеб. пособие. — М.: Аспект Пресс, 2003.
45. Костюк В. Н. История экономических учений. — М.: Центр, 1998.
46. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. — М.: Политиздат, 1992.
47. Суименко Е. И. Номо Есопотісус сучасної України: Поведенський аспект. — К.: Ін-т соціології НАН України, 2004.
48. Хайек Ф. Общество свободных. — Лондон, 1989.
49. Хайек Ф. Пагубная самонадеянность. — М.: Новости, 1992.
50. Шумпетер Й. Теория экономического развития. — М.: Прогресс, 1982.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Структура практичних занять.....	4
Тематика рефератів	11
Варіанти контрольних робіт	12
Тестові завдання.....	13
Список літератури.....	23

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *О.М. Коваленко*
Комп'ютерне верстання *І. О. Музика*

Зам. № ВКЦ-4251

Формат 60 84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Наклад 30 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*